

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

I

Geneza
Kasaty na ziemiach zaborów
austriackiego i rosyjskiego

redakcja
Marek Derwich

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

II

Kasaty na Śląsku Pruskim
i na ziemiach zaboru pruskiego

redakcja
Marek Derwich

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

III

Źródła.
Skutki kasat XVIII i XIX w.
Kasata w latach 1954–1956

redakcja
Marek Derwich

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

IV

Dokumentacja

redakcja
Marek Derwich

Opera ad Historiam Monasticam Spectantia

curavit Marcus DERWICH

Series I: Colloquia 8/I

Dissolutiones monasteriorum
in Re Publica Utriusque Nationis et Silesia sitorum
ad processus Europaeae saecularisationis relata

curavit Marcus DERWICH

vol. 1: Origines. Dissolutiones in terris
ab Austriacis et Russis occupatis actae

Officina Studiorum Historiam Ordinum
et Congregationum Religiosarum Illustrantium

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

redakcja
Marek DERWICH

I

Geneza
Kasaty na ziemiach zaborów
austriackiego i rosyjskiego

Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii
Wrocław 2014

Marek DERWICH

Foreword: from a conference to a research project

Between 18 and 21 October 2010 an international conference entitled *Prussian dissolutions of monasteries in Silesia against the background of secularisation processes in Poland and Europe* was held in Wrocław on the 200th anniversary of the secularisation edict issued by King of Prussia Frederick William III on 30 October and promulgated on 19 November 1810.

The conference was organised by the following institutions: Institute of History, University of Wrocław; Friends of History Society in Wrocław (branch of the Polish Historical Society); Lubiąż Foundation; and the Art and Culture Centre in Wrocław (a cultural institution of the Lower Silesian Province). The honorary patrons were: Archbishop of Wrocław, Marian Gołębiewski; Marshal of the Lower Silesian Province, Marek Łapiński; Mayor of Wrocław, Rafał Dutkiewicz; Rector of the University of Wrocław, Marek Bojarski; and Rector of the Papal Faculty of Theology in Wrocław, Waldemar Irek. The conference was financially supported by the Ministry of Science and Higher Education, Municipality of Wrocław, Lower Silesian Marshal's Office, Polska Miedź Foundation, Polish Historical Society, Rector of the University of Wrocław, and Dean of the Faculty of Historical and Pedagogical Sciences of the University of Wrocław. Members of the organising committee were: Marek Derwich (chair), Marek L. Wójcik (secretary), Katarzyna Bock, Anna Galar, Stanisław Jujeczka, Paweł Skrzywanek, Bartłomiej Stawiarski and Piotr Szukiel. The conference organisers were actively supported by members of the Student Section of the Friends of History Society in Wrocław: Anna Chojnacka, Aleksandra Filipek, Magdalena Jakubczyk, Angelika Lipka, Mateusz Matuszyk, Piotr Musielak, Tomasz Pelech, Weronika Wojciech and Marcin Zdyb.

The participants included over 100 scholars from Poland, the Czech Republic, France, Germany, Russia and Ukraine, who dealt with the suppression of monasteries in Poland and Europe in their research. Over 3 days 90 papers were delivered in three sections.

Summaries of all of them were published in Polish and English in a separate book of summaries on the eve of the conference¹. The book was also made available online². The course of the conference is reflected in the lists of speakers³ and participants⁴, the programme of the conference itself⁵ and of the accompanying events⁶ published in the book, as well as subsequent reports⁷.

*

What was meant to be a one-off event, a closed chapter, became the foundation of a huge venture.

The 2010 conference was only seemingly like any other conference: some problems were raised, unknown concepts and state of research were presented, numerous acquaintances were made and long discussions were held. However, it turned out that individual actions of various scholars were beginning to form a panoramic, multifaceted and multilayered image of the cultural heritage of Polish monasteries. It is difficult to grasp this image – on the one hand, because of the vastness of this heritage, and on the other, because of its current condition and state of research. The huge resources of material and spiritual culture collected for centuries in monasteries were, after their dissolutions, moved, deliberately or accidentally destroyed, sometimes openly stolen and not always competently protected. Yet they are still there around us. Some are well-preserved, identified and widely presented; others, forgotten and anonymous, are hiding their provenance.

In 2010 we became aware of this and we realised that conventional methods were not sufficient to deal with the heritage of former monasteries. Thus our conference became germ of a huge, nearly five-year-long research project entitled *Cultural heritage of dissolved monasteries on the territory of former Poland and in Silesia in 18th and 19th centuries: fate, significance, cataloguing*⁸, prepared in the spring of 2011, submitted in the first competition within the framework of the Ministry of

---

1 M. DERWICH, M. L. WÓJCIK (ed.), *Pruskie kasaty klasztorne na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Polsce i Europie. Międzynarodowa konferencja naukowa, Wrocław, 18–21 listopada 2010. Księga streszczeń* = *The Prussian dissolution of monasteries in Silesia against a background of secularization processes in Poland and Europe. International scientific conference, Wrocław, 18–21 November 2010. Book of summaries*, Wrocław, 2010, pp. 9–190.

2 <http://www.wtmh.pl/wydawnictwa.html>.

3 M. DERWICH, M. L. WÓJCIK (ed.), *Pruskie kasaty klasztorne*, pp. 191–202.

4 *Ibidem*, pp. 203–216.

5 *Ibidem*, pp. 217–236.

6 *Ibidem*, pp. 237–242.

7 M. MATUSZYK, *Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Pruskie kasaty klasztorne na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Polsce i Europie” (Wrocław, 18–21 XI 2010 r.)*, Sobótko, 67, 2012, 1, pp. 153–158; А. И. КОМИССАРЕНКО, *Международная научная конференция во Вроцлаве, “Новая и новейшая история”*, 2011, 5, pp. 244–246.

8 M. DERWICH, *The main assumptions of the project “Cultural heritage of dissolved monasteries on the territory of former Poland and in Silesia in 18th and 19th c.: fate, significance, cataloguing”*. Programme of

Science and Higher Education programme “National Programme for the Development of Humanities”, and – after obtaining approval and financing – launched on 6 March 2012. We hope that the Project will be continued and will lead to a comprehensive study of this huge and important topic, hitherto, unfortunately, rather neglected.

Many speakers who took part in the conference participated in the preparation of the programme and today continue to develop it. In addition to conference proceedings, we have launched a journal⁹ and a publishing series¹⁰; instead of one symposium, we have organised a cycle of conferences¹¹; instead of traditional meetings, we have created a virtual platform for unlimited exchange of information as well as collection of data and research results¹².

*

All these activities, began with that meeting in 2010, have influenced the concept of the publication of conference proceedings. Four years later we are offering our readers four volumes containing 76 articles in total; 70 of them are products of the 2010 conference and 6 emerged as one of its results, being added to the conference proceedings as valuable contributions.

In view of the thematic scope of the conference and of the published articles, going way being dissolution of monasteries in Prussian Silesia, we have decided to give the new publication a new title: *Dissolution of monasteries in the former*

---

the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016; no. 11H 11 021280, “Hereditas Monasteriorum”, 1, 2012, pp. 363–368.

9 “Hereditas Monasteriorum”, 1, 2012; 2, 2013; 3, 2013. Available online: <http://hm.kasaty.pl>.

10 “Cultural Heritage of Dissolved Monasteries”; in 2015 we will publish among others: P. OLIŃSKI, W. ROZYNKOWSKI (ed.), *Źródła i materiały do badań nad kasatami klasztorów z obszaru Pomorza Nadwiślańskiego i ziemi chełmińskiej (XIX i XX w.); Archiwum i biblioteka klasztoru Brygidek w Grodnie. Inwentarz z 1925 r. i stan współczesny*, ed. M. KALAMAJSKA-SAEED; A. SZYLAR, “Pióro żadne nie jest w stanie wyrazić jej zalet”. *Listy informujące o śmierci mniszek adresowane do opactwa benedyktynek w Sandomierzu w zbiorach Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu (1781–1897)*.

11 Conferences that took place in the years 2012–2014: 1. *The fate of monasteries and former monastery collections during the period of repression following the November Uprising in 1831*, 12–15 July 2012, Rytwiany near Staszów; 2. *The fate of the heritage of monasteries dissolved in Wielkopolska under Prussian rule (until 1871)*, 4–6 April 2013, Poznań; 3. *The fate of the heritage of Jesuit monasteries dissolved in the Polish-Lithuanian Commonwealth and its significance to the founding and operation of the Commission of National Education (on the 240th anniversary of the suppression of the Jesuit Order and founding of the Commission)*, 11–14 July 2013, Jarosław; 4. *The fate of monasteries in Silesia, Bohemia as well as Upper and Lower Lusatia in the 18th and 19th centuries*, 4–5 October 2013, Jelenia Góra-Cieplice; 5. *The fate and significance of the heritage of monasteries dissolved in Galicia under Austrian rule (of the 230th anniversary of the beginning of Josephinist dissolutions in Galicia)*, 17–19 October 2013, Nowy Sącz; 6. *The fate and significance of the heritage of monasteries dissolved in West and East Prussia and Pomerania*, 7–9 November 2013, Przysiek near Toruń; 7. *The fate and significance of the cultural heritage of dissolved monasteries in Płock, Mazovia and the Dobrzyń region*, 5–7 June 2014, Płock; 8. *The fate and significance of cultural heritage of dissolved monasteries in territories annexed by Russia, 1864–1905. On the 150th anniversary of the great dissolution of monasteries carried out in 1864*, 25–27 September 2014, Małochocice Kapitulne near Kielce. Conference proceedings will be published.

12 Cf. www.kasaty.pl.

Polish-Lithuanian Commonwealth and in Silesia against the background of secularisation processes in Europe.

Volume I, entitled *The origins. Dissolutions in the territories annexed by Austria and Russia*, contains 24 papers presented in the following thematic blocks: I. The origins; II. Josephinist dissolutions; II.1. In Bohemia and Cieszyn Silesia; II.2. In the territories annexed by Austria; III. In Russia and the territories annexed by Russia; III.1. In 1764 in Russia; III.2. In the so-called Stolen Lands; III.3. In the Kingdom of Poland.

Volume II, entitled *Dissolutions in Prussian Silesia and the territories annexed by Prussia*, contains 24 papers presented in the following thematic blocks: IV. The dissolution of 1810; IV.1. In Prussian Silesia; IV.2. In Wrocław; V. Dissolutions in the territories annexed by Prussia; V.1. In the Grand Duchy of Poznań; V.2. In West Prussia.

Volume III, entitled *Sources. The effects of 18th and 19th century dissolutions. Dissolutions in 1954–1956*, contains 28 papers in the following thematic blocks: VI. Archive sources; VII. Library sources; VIII. Museum sources; IX. The effects of 18th and 19th century dissolutions; X. Dissolutions in 1954–1956.

Volume IV, entitled *Documentation*, is a necessary documentary supplement to all earlier volumes. Readers will find here XI. Documentation, i.e.: XI.1. Illustrations; XI.2. Bibliography; XI.3. List of bibliographic abbreviations; XI.4. Indexes; XI.5. List of authors.

We have paid particular attention to documentation. Each volume has two indexes – of people and geographical names – for documentary purposes. The index of people (including legendary and mythical figures) contains data facilitating their unequivocal identification, e.g. affiliation to religious orders and congregations as well as monasteries. We have also taken into account people mentioned in dedications, subjects of works of art or street names. The index of geographical names lists contemporary names (also in Cyrillic) and in the case of localities in the former Polish-Lithuanian Commonwealth and Silesia – also their administrative affiliation. In addition, the index lists all monasteries mentioned in the text, their dependencies, monastery schools, hospitals, prisons, printing houses and paper mills, as well as the monks and nuns included in the index of people.

Volume IV contains the following references for Volumes I–III collectively: iconographic documentation, full bibliography of quoted sources and studies, indexes as well as information about the authors. We hope that the results of our work will more than make up to the readers for the long wait for the publication.

In late 2015 we will publish a separate volume for German-language readers, containing a dozen or so papers devoted to dissolutions in Prussian Silesia selected from among the articles published in volumes II–III.

Opera ad Historiam Monasticam Spectantia

curavit Marcus DERWICH

Series I: Colloquia 8/II

Dissolutiones monasteriorum
in Re Publica Utriusque Nationis et Silesia sitorum
ad processus Europaeae saecularisationis relata

curavit Marcus DERWICH

vol. 2: Dissolutiones in Silesia Borussica
ac terris a Borussis occupatis actae

Officina Studiorum Historiam Ordinum
et Congregationum Religiosarum Illustrantium

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

redakcja
Marek DERWICH

II

Kasaty na Śląsku Pruskim
i na ziemiach zaboru pruskiego

Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii
Wrocław 2014

Opera ad Historiam Monasticam Spectantia

curavit Marcus DERWICH

Series I: Colloquia 8/III

Dissolutiones monasteriorum
in Re Publica Utriusque Nationis et Silesia sitorum
ad processus Europaeae saecularisationis relata

curavit Marcus DERWICH

vol. 3: Fontes. Eventus dissolutionum
saeculi duodevicesimi et undevicesimi.
Dissolutiones communistarum tempore actae

IARHCOR

Officina Studiorum Historiam Ordinum
et Congregationum Religiosarum Illustrantium

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

redakcja
Marek DERWICH

III

Źródła

Skutki kasat XVIII i XIX w.
Kasata w latach 1954–1956

Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii
Wrocław 2014

Opera ad Historiam Monasticam Spectantia

curavit Marcus DERWICH

Series I: Colloquia 8/IV

Dissolutiones monasteriorum
in Re Publica Utriusque Nationis et Silesia sitorum
ad processus Europaeae saecularisationis relata

curavit Marcus DERWICH

vol. 4: Documenta

IARHCOR

Officina Studiorum Historiam Ordinum
et Congregationum Religiosarum Illustrantium

Kasaty klasztorów na obszarze
dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku
na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie

redakcja
Marek DERWICH

IV

Dokumentacja

Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii
Wrocław 2014

Spis zawartości tomów I–IV

Tom I

Geneza

Kasaty na ziemiach zaborów austriackiego i rosyjskiego

Wprowadzenie: od konferencji do projektu badawczego

Foreword: from a conference to a research project

Wstęp

Introduction

Wykaz skrótów bibliograficznych

I. Geneza

Bartłomiej STAWIARSKI

Sekularyzacja jako problem badawczy nauki anglosaskiej. Teorie sekularyzacji
Secularisation in contemporary British and American research. Theory of secularisation

Gabriela WAŚ

Teoria i praktyka życia klasztorowego na terenach protestanckich w okresie
nowożytnym
Theory and practice of monastic life in Protestant territories in the modern period

Stanisław JUJEZKA

Sekularyzacje dóbr kościelnych w nowożytnej Europie (połowa XVII –
początek XIX w.)
The dissolution of religious institutions and appropriation of their assets in early modern
Europe (mid-17th – beginning of the 19th century)

ks. bp Jan KOPIEC

Stanowisko papieża wobec kasat klasztorów w XVIII i XIX w.
Popes' stance on the dissolution of monasteries in the 18th and 19th centuries

Stéphane GOMIS

Jean-Jacques Pialès (1711–1789) et la Commission des Réguliers en France
(1766–1780)
Jean-Jacques Pialès (1711–1789) and the French Commission for Monastic Affairs
(1766–1780)

Radosław LOLO

Kasata kolegium jezuitów w Pułtusku a losy tutejszej szkoły (1773–1781)
The dissolution of the Jesuit college in Pułtusk and the fate of the local school
(1773–1781)

II. Kasaty józefińskie

II.1. W Czechach i na Śląsku Cieszyńskim

Jiří MIHOLA

Skazani na zanik? W kwestii konsekwencji polityki józefinizmu dla wewnętrznego życia klasztorów mendykanckich (na przykładzie Niemiecko-Czeskiej Prowincji Zakonu Braci Najmniejszych)
Condemned to extinction? On the impact of Josephinism on the inner life of mendicant monasteries (shown on the example of German-Bohemian Province of the Order of the Minims)

Ondřej BASTL

Das Schicksal und weitere Tätigkeit der Geistlichen aus den aufgehobenen Klöstern in Böhmischem Ländern
The fate and ongoing activities of the clergy from abolished Bohemian monasteries

Karel MÜLLER, Petr TESAŘ

Rušení klášterů v Rakouském Slezsku za josefinských reforem ve světle pramenů Zemského archivu v Opavě
Dissolutions of monasteries in Austrian Silesia during the reforms of Emperor Joseph II in the light of the records kept in the provincial archives in Opava

II.2. Na ziemiach zaboru austriackiego

ks. Andrzej BRUŹDZIŃSKI

Kasaty klasztorów męskich w Krakowie na przełomie XVIII i XIX w.
Dissolutions of men's monasteries in Cracow in the late 18th and early 19th centuries

Hermína ŠWIĚCH

Przyczyny i przebieg kasat żeńskich klasztorów w Krakowie w drugiej połowie XVIII i na początku XIX w.
The causes and the course of the suppression of women's monasteries in Cracow in the second half of the 18th and the beginning of the 19th century

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI

Kasata klasztoru klarysek w Starym Sączu
The dissolution of the convent of Poor Clares in Stary Sącz

Filip WOLAŃSKI

Kasaty klasztorów bernardyńskich w Galicji w latach 1785–1789
Dissolutions of Observant Franciscan monasteries in Galicia in 1785–1789

o. Jan Andrzej SPIEZ OP

Kasaty klasztorów dawnej prowincji ruskiej dominikanów w oczach ich świadka

o. Wawrzyńca Kałuskiego

Dissolutions of Dominican monasteries in the Ruthenian province as witnessed

by Fr. Wawrzyniec Kałuski

Beata LORENS

Bazylianie w Galicji wobec działań kasacyjnych w latach 1772–1792

The Basilians of Galicia in the period of monastery suppressions in 1772–1792

Oleń DUCH

Losy monasterów bazyliank w Galicji na przełomie XVIII i XIX w.

The fate of the monasteries of Basilian Nuns in Galicia in the late 18th and early 19th centuries

III. Kasaty w Rosji i na ziemiach zaboru rosyjskiego

III.1. W Rosji w 1764 r.

Аркадий ИВАНОВИЧ КОМИССАРЕНКО

Секуляризационная реформа в России в 1764 г.: истоки, разработка, проведение

Secularisation reform in Russia in 1764: the origins, development and course of events

III.2. Na tzw. ziemiach zabranych

Irena WODZIANOWSKA

Etapy likwidacji wspólnot bazylikańskich w Imperium Rosyjskim na przykładzie Ukrainy Prawobrzeżnej

The stages of the suppression of Basilian communities in the Russian Empire.

The case of the Right-bank Ukraine

Witalij ROSOWSKI

Losy zakonników z klasztorów rzymskokatolickich na Ukrainie Prawobrzeżnej skasowanych w XIX w.

The fate of friars from Roman Catholic monasteries in the Right-bank Ukraine dissolved in the 19th century

o. Sławomir BRZOZECKI OP

Kasaty klasztorów w Wilnie w XIX w.

Dissolutions of Vilnius monasteries in the 19th century

Halina RUSIŃSKA-GIERTYCH

Drukarnie zakonne Kościoła łacińskiego na ziemiach ruskich Rzeczypospolitej od XVII do XIX w. i ich pokasacyjne losy

Printing houses of Roman Catholic monasteries in the Ruthenian lands of the Polish-Lithuanian Commonwealth from the 17th to the 19th century and their post-dissolution fate

III.3. W Królestwie Polskim

Anna SZYLAR

Kasata klasztoru benedyktynek w Sandomierzu w latach 1819–1864

The dissolution of the Benedictine Sisters' monastery in Sandomierz in 1819–1864

Cezary JASTRZĘBSKI

Kasaty klasztorów w Królestwie Polskim w 1864 r.

Dissolutions of monasteries in the Kingdom of Poland in 1864

o. Roland PREJS OFMCap

Kasata klasztorów na Śląsku w 1810 r. a kasata klasztorów w Królestwie Polskim w 1864 r. Podobieństwa i różnice

The dissolution of monasteries in Silesia in 1810 and in the Kingdom of Poland in 1864.

Similarities and differences

Indeks osób

Indeks nazw miejscowych

Autorzy tomu I

Spis zawartości tomów I–IV

Tom II

Kasaty na Śląsku Pruskim i na ziemiach zaboru pruskiego

Wstęp

Introduction

Wykaz skrótów bibliograficznych

IV. Kasata w 1810 r.

IV.1. Na Śląsku Pruskim

Marek DERWICH

Edykt kasacyjny króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III z 30 X 1810 r.:
edycja i tłumaczenieThe dissolution edict of the Prussian king Frederick William III of 30 October 1810:
edition and translation

Marek DERWICH

Instytucje kościelne na Śląsku Pruskim skasowane na mocy edyktu kasacyjnego
z 1810 r.

Ecclesiastical institutions in Prussian Silesia dissolved under the dissolution edict of 1810

Urszula BOŃCZUK-DAWIDZIUK, Anna JEZIERSKA

Wykaz klasztorów i kolegiat mających zostać objętymi edyktem sekularyzacyjnym z 30 X 1810 r. w tzw. *Aktach Buschinga* ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu

A list of monasteries and collegiate churches to be covered by the secularisation edict of 30 October 1810 in the so-called *Büsching Papers* kept in the University Library in Wrocław

Norbert MIKA

Kasata klasztorów w 1810 r. na ziemi raciborskiej

The dissolution of monasteries in the region of Racibórz in 1810

Marek Robert GÓRNIAK

Kasata klasztorów w Głogowie w 1810 r.: zarys problemu

The dissolution of monasteries in Głogów in 1810: an outline of the problem

Karl BORCHARDT

The secularization of the Hospitaller commanderies in Silesia 1810–1811

The secularisation of the Hospitaller commanderies in Silesia 1810–1811

Arkadiusz WOJTYŁA

Losy fundacji artystycznych krzyżowców z czerwoną gwiazdą na Śląsku po kasacie śląskiej gałęzi zgromadzenia

The fate of the artistic foundations of the Knights of the Cross with the Red Star in Silesia after their dissolution

Inge STEINSTRÄESSER

Klosterdämmerung – vom Umbruch zum Aufbruch – 200 Jahre Säkularisation in Schlesien, am Beispiel der Zisterzienser

A dusk or a dawn? The 200th anniversary of secularisation in Silesia as exemplified by the fate of the Cistercians

ks. Franciszek WOLNIK

Kasata górnośląskich opactw cysterskich

The dissolution of Cistercian abbeys in Upper Silesia

ks. Henryk GERLIC

Rewerenda zamiast mniszego habitu – cystersi śląscy po kasacie ich opactw

The cassock instead of the monk's habit. The Cistercians of Silesia after the secularisation

ks. Kazimierz DOLA

Zabezpieczenie materialne zakonników z klasztorów objętych edyktem sekularyzacyjnym z 1810 r.

Financial support provided to monks from monasteries covered by the secularisation edict of 1810

Paweł SKRZYWANEK

Dzieje renowacji zabudowań poklasztornych opactwa cystersów w Lubiążu

History of the renovations of the Cistercian abbey in Lubiąż after its dissolution

o. Anzelm Janusz SZTEINKE OFM

Kasata klasztoru reformatów na Górze Świętej Anny w 1810 r.

The dissolution of the Reformed Franciscan monastery on Góra Świętej Anny (Sankt Annaberg) in 1810

Anna POBÓG-LENARTOWICZ

Kasata klasztoru dominikanów w Opolu: zarys problemu

The dissolution of the Dominican monastery in Opole: an outline of the problem

IV.2. We Wrocławiu

Jan HARASIMOWICZ

Wpływ kasat sprzed 1810 r. na przestrzeń publiczną Wrocławia

The influence of pre-1810 dissolutions on the public space in Wrocław

Agnieszka ZABŁOCKA-KOS

„Śmiem twierdzić, że z politycznego punktu widzenia nic nie stoi na przeszkodzie sekularyzacji na Śląsku”. Przekształcenia funkcjonalne wrocławskich budynków klasztornych w XIX i XX w.

“I dare say that from the political point of view nothing stands in the way of secularisation in Silesia”. Functional transformations of monastic buildings in Wrocław in 19th and 20th centuries

Teresa KULAK

Udział zasobów materialnych z likwidowanych na Śląsku klasztorów w powstaniu w 1811 r. Uniwersytetu Wrocławskiego

The contribution of resources transferred from suppressed monasteries to the newly created Wrocław University in 1811

o. Maurycy Lucjan NIEDZIELA OP

Kasata klasztoru dominikanów we Wrocławiu w 1810 r.

The dissolution of the Dominican monastery in Wrocław in 1810

V. Kasaty na ziemiach zaboru pruskiego

V.1. W Wielkim Księstwie Poznańskim

o. Marian KANIOR OSB

Polityka antyzakonna władz pruskich i kasata opactw benedyktyńskich w Lubiniu i Mogilnie

Anti-monastic policy of the Prussian authorities and the dissolution of Benedictine abbeys in Lubiąż and Mogilno

Krzysztof KACZMAREK

Pokasacyjne losy kościoła dominikanów we Wronkach i jego wyposażenia

The fate of the Dominican church in Wronki after the dissolution

Antoni MAZIARZ

Kasata gostyńskiej kongregacji księży filipinów w 1876 r.

The dissolution of the Oratory of St. Philip Neri in Gostyń in 1876

V.2. W Prusach Zachodnich

Sławomir KOŚCIELAK

Klasztory skasowane w okręgu gdańskim w świetle raportów o ich stanie personalnym za lata 1817–1835

Monasteries dissolved in the Gdańsk district in the light of reports on the number of their members in 1817–1835

Rafał KUBICKI

Kasata klasztorów dominikańskich na terenie prowincji Prusy Zachodnie w latach 1818–1835 i jej skutki

The dissolution of the Dominican monasteries in the province of West Prussia in 1818–1835 and its consequences

Waldemar ROZYNKOWSKI

Wokół kasaty klasztoru dominikanów w Toruniu

On the dissolution of the Dominican monastery in Toruń

Indeks osób

Indeks nazw miejscowych

Autorzy tomu II

Spis zawartości tomów I–IV

Tom III

Źródła. Skutki kasat XVIII i XIX w. Kasata w latach 1954–1956

Wstęp

Introduction

Wykaz skrótów bibliograficznych

VI. Źródła archiwalne

Gregor PLOCH

Zespół nr 102, *Klöster und Stifte: Galizien*, w Allgemeines Verwaltungsarchiv oraz wybrane inne archiwalia dotyczące klasztorów i zakonów w Galicji w zbiorach Österreichisches Staatsarchiv

Fonds no. 102, *Klöster und Stifte: Galizien*, in the Allgemeines Verwaltungsarchiv as well as other archive material concerning monasteries and religious orders kept in the Österreichisches Staatsarchiv

Olga Miriam PRZYBYŁOWICZ

Archiwalia żeńskich klasztorów diecezji krakowskiej, które w wyniku kasat trafiły do Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie

Archive records of female convents in the Diocese of Cracow transferred following dissolutions to the Central National Historical Archives of Ukraine in Lviv

Anna ZAJCHOWSKA

Inwentarz archiwaliów dotyczących kasat w zespołach *Rząd Gubernialny Radomski I* w Archiwum Państwowym w Radomiu oraz *Rząd Gubernialny Radomski* w Archiwum Państwowym w Kielcach

An inventory of archive documents dealing with dissolutions and contained in the *Radom Governorate I* fonds, kept in the State Archives in Radom, and *Radom Governorate* fonds, kept in the State Archives in Kielce

Małgorzata KOŚKA

Źródła do kasat klasztornych w Archiwum Głównym Akt Dawnych

Sources for the study of monastic dissolutions in the Central Archives of Historical Records

Aldona WARZECHA

Źródła do kasat klasztornych w Archiwum Narodowym w Krakowie

Sources for the study of monastic dissolutions in the National Archives in Cracow

Magdalena MAROSZ

Akta klasztoru przy kościele św. Katarzyny w Krakowie jako źródło do dziejów klasztorów augustianów-eremitów i ich kasat

Documents of the monastery at St. Catherine's Church in Cracow as a source on the history of the Augustinian Hermits' monasteries and their dissolution

Maciej ZDANEK

Uwagi o losach archiwaliów małopolskiej grupy opactw cysterskich po kasacie w 1819 r.

Notes about the archives of a group of Cistercian abbeys in Małopolska after the 1819 dissolution

Wacław GOJNICZEK

Losy archiwaliów z cieszyńskiej rezydencji jezuitów po kasacie zakonu

The fate of the archives of the Jesuit residence in Cieszyn after the dissolution of the convent

VII. Źródła biblioteczne

Jolanta GWIŹDZIK

Pokasacyjne losy księgozbiorów klasztornych na obszarze Rzeczypospolitej Obojga Narodów

Post-dissolution fate of monastic libraries in the Polish-Lithuanian Commonwealth

Bożena KOREDCZUK

Spory wokół losów bibliotek po kasacie klasztorów w Królestwie Polskim w latach 1815–1830

Disputes over the fate of libraries after the dissolution of monasteries in the Kingdom of Poland in 1815–1830

Małgorzata KOŚKA

Losy księgozbiorów klasztornych po kasacie 1819 r. Misja Samuela Bogumiła Lindego

The fate of the monastic book collections after the 1819 dissolution. The mission of Samuel Bogumił Linde

Maria CUBRZYŃSKA-LEONARCZYK

Kolekcje klasztorne w zbiorze starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie: historia i współczesność

Monastic collections in the Early Printed Books Department of the Warsaw University Library: the history and the present

Elżbieta BYLINOWA

Pocysterskie księgozbiory z Koprzywnicy, Sulejowa i Wąchocka w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie

Books from the former Cistercian libraries in Koprzywnica, Sulejów and Wąchock in the collection of the Warsaw University Library

Marianna CZAPNIK

Księgozbiory klasztorów w Łowiczu i ich pokasacyjne losy

Libraries of Łowicz monasteries and their post-dissolution fate

Krzysztof WALCZAK

Wpływ kasat klasztorów na losy bibliotek XIX-wiecznego Kalisza

The impact of dissolutions of monasteries on the fate of libraries in 19th century Kalisz

Bożena KUMOR-GOMUŁKA

Wrocławskie księgozbiory kościelne w projekcie Śląskiej Biblioteki Centralnej – dlaczego tak, dlaczego nie? Kształtowanie idei zorganizowania zjednoczonej Biblioteki Miejskiej we Wrocławiu w okresie przed- i posekularyzacyjnym

Wrocław ecclesiastical book collections in the planned Central Silesian Library – why, why not? The idea of organising a united Municipal Library in Wrocław in the pre- and post-secularisation period

Weronika KARLAK

Pokasacyjne zasoby starych druków w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu – działalność J. G. G. Büschinga a stan obecny

Early printed books from former monasteries in the University Library in Wrocław – the activity of J. G. G. Büsching and the present state

VIII. Źródła muzealne

Maja GAŚSOWSKA

Średniowieczne zabytki z klasztorów śląskich zsekularyzowanych w 1810 r. w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie

Medieval works of art from the Silesian convents secularised in 1810 in the collection of the National Museum in Warsaw

Urszula BOŃCZUK-DAWIDZIUK

Zbiory malarstwa, rzeźby i grafiki zgromadzone przy wrocławskim uniwersytecie po sekularyzacji klasztorów w 1810 r.

Collections of paintings, sculptures and artworks acquired by the University of Wrocław after the secularisation of monasteries in 1810

Beata MARCISZ-CZAPLA

Tłoki pieczętne z sekularyzowanych klasztorów śląskich w zbiorach Muzeum Narodowego we Wrocławiu

Seal matrices from secularised Silesian monasteries in the National Museum in Wrocław

IX. Skutki kasat XVIII i XIX w.

Gregor PŁOCH

Wpływ kasat na rozwój społeczny w XIX w.

The impact of dissolutions on social development in the 19th century

Agnieszka ZABŁOCKA-KOS

Nowe funkcje starych klasztorów w Europie w XIX w.: przegląd głównych problemów badawczych

New functions of old monasteries in the 19th century Europe: the main research problems

Aleksander ANDRZEJEWSKI, Leszek KAJZER

Od książęcego pałacu do Łąk(i), czyli klasztory po kasacie

From a ducal palace to a meadow – monasteries after dissolutions

Piotr OLIŃSKI

Miejsce pochówku Fryderyka Pięknego w kontekście pamięci rodowej Habsburgów i zlikwidowania klasztorów w ich monarchii

The burial place of Frederick the Fair in the context of the Habsburgs' family memory and the dissolution of monasteries in their monarchy

Marek L. WÓJCIK

Żywotność symboliki monastycznej w tradycji heraldycznej Dolnego Śląska po 1810 r.

The vitality of monastic symbolism in the heraldic tradition of Lower Silesia after 1810

s. Małgorzata BORKOWSKA OSB

Wygnałe drzwiami wraca oknem. Galicyjskie kasaty a żeński ruch zakonotwórczy w XIX w.

Expelled through the door, returning through the window. Galician dissolutions and the female religious order movement in the 19th century

o. Marek MIŁAWICKI OP

Działania rewindykacyjne polskich dominikanów w pierwszej połowie XX w. jako konsekwencje antyzakonnej polityki władz zaborczych

Restitution efforts of the Polish Dominicans in the first half of the 20th century as consequences of the anti-monastic policy of the partitioning authorities

X. Kasata w latach 1954–1956

Agata MIREK

Wysiedlenia siostr zakonnych w 1954 r. na Śląsku. Obozy pracy dla zakonnice w Polsce w latach 1954–1956

Expulsions of women religious in 1954 in Silesia. Labour camps for nuns in Poland in 1954–1956

Indeks osób

Indeks nazw miejscowych

Autorzy tomu III

Spis zawartości tomów I–IV

Tom IV

Dokumentacja

Wstęp

Introduction

XI. Dokumentacja

XI.1. Ilustracje

Wykaz skrótów bibliograficznych

Aleksander ANDRZEJEWSKI, Leszek KAJZER

Ondřej BASTL

Urszula BOŃCZUK-DAWIDZIUK

Elżbieta BYLINOWA

Marek Robert GÓRNIAK

Jan HARASIMOWICZ

Cezary JASTRZĘBSKI

Weronika KARLAK

Аркадий Иванович Комиссаренко

Magdalena MAROSZ

Norbert MIKA

Karel MÜLLER, Petr TESAŘ

o. Maurycy Lucjan NIEDZIELA OP

Piotr OLIŃSKI

Olga Miriam PRZYBYŁOWICZ

Halina RUSIŃSKA-GIERTYCH

o. Jan Andrzej SPIEZ OP

Anna SZYLAR

Aldona WARZECHA

Arkadiusz WOJTYŁA

Marek L. WÓJCIK

XI.2. Bibliografia

XI.3. Wykaz skrótów bibliograficznych

XI.4. Indeksy

Indeks osób

Indeks nazw miejscowych

XI.5. Autorzy

Spis zawartości tomów I–IV